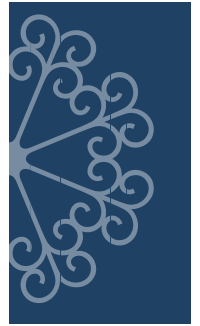

בית מזרח

533

פרשת חיי שרה

זמני כניסת ויציאת השבת

★	☸	
17:16	16:01	ירושלים
17:17	16:18	בני ברק
17:35	16:23	ציריך
17:21	15:54	וינה
17:57	16:27	אנטוורפן
17:54	16:34	פריז
16:54	15:48	לונדון

דבר הישיבה

מחויב אני לשמוח בשמחתו

כשהיו נכנסים להזמין את מרן ראש הישיבה **הגאון רבי נתן צבי פינקל** זצ"ל לחתונה, בין אם היה זה החתן ובין אם היו אלו המחותנים, היה רבינו פותח את ההזמנה ומתבונן בכל הפרטים היטב. הוא הקפיד על כך, גם אם היה זה החתן העשירי שנכנס באותו יום להזמינו, וגם כאשר היה בחולשה עצומה, והדבר עלה לו במאמצים מרובים. בשמחות הנישואין של בני הישיבה עשה את מירב ההשתדלות לבוא ולשמוח עם החתן ביום שמחתו.

באחד מביקוריו של מרן ראש הישיבה זצ"ל בלונדון, נודע לו שתלמיד שלמד פעם בישיבה, נישא הערב בעיר. אותו תלמיד לא ידע שרבינו נמצא בלונדון ולכן לא הזמינו לחתונה, אולם רבינו אמר למלווי שהוא רוצה ללכת לחתונה, גם בלי הזמנה.

אחד ממלווי טען שאביו של החתן שהוא גביר גדול, לא תורם כסף לישיבה, למרות שלמד בה שנים רבות, ולכן לא ראוי שרבינו יטרח וילך לחתונה. בפרט שרבינו לא הוזמן, ועוד, רבינו הלא הגיע ללונדון במטרה לאסוף כסף וכל דקה חשובה.

רה"י דחה את כל הטענות, ואמר: "תלמיד זה למד בישיבה, ומחויב אני לשמוח בשמחתו, וכי משום שאביו מתנהג שלא כהוגן, עלי להעניש את תלמידו?! וסיים: "אם לא תקחו אותי, ארד בעצמי לרחוב ואקח "דרייבר" (נהג) עד לאולם השמחות".

"הנה הפשטתם צורת הישיבה, וקלטתם רוח ורצון הישיבה, ובוה עשיתם לכם חבורה לילך בעקבות רוח הישיבה, ובכל מקום שאתם נמצאים לקחתם זאת כאילו להיות עם הישיבה בין כתלי הישיבה" (מרן המשגיח הגה"צ רבי ירוחם ליבוביץ זצוק"ל ממיר)

מתורת רבותינו

שמחתו בפניו ואבלו בלבו

ויקם אברהם מעל פני מתו וידבר אל בני חת (כג, ג)

מרן המשגיח הגה"צ רבי **ירוחם ליבוביץ** זצ"ל במאמריו על מוסה, הצביע על פסוק זה הנלמד ממנו השכל נפלא:

הנה כאשר אברהם אבינו הוצרך לדבר עם בני חת, אומר הכתוב "ויקם מעל פני מתו", והכוונה כאילו לא היה מתו מוטל לפניו, שהרי הוא נצרך לדבר עם בני אדם, ומצד כבוד הבריות, אחרי רוב בכיותיו הסיר מעליו כל דמעותיו, רחץ את פניו, וטמן את

דעת תורה (עמ' קנ"ב)

הרגשתי שה' אוחז בידי, יד ביד ממקום למקום

אנכי בדרך נחני ה' בית אחי אדוני (כז, כז).

שח מרן המשגיח **רבינו ירוחם** זצ"ל:

ביד' ממקום למקום, ומתחילת הדרך לא אירעה לא טעות ולא כל תקלה ועיכוב... אדם השם אורחותיו ומביט בעין פקוחה ומבינה על צעדי, יוכח ויראה

אומר אליעזר שכביכול השי"ת אחזו בידו והובילו יד

ימים מקדם

לקראת יום הייארציט הפ"ג של מרן רה"י הגאון הגדול **רבי אברהם צבי קמאי זצוק"ל הי"ד**, שנרצח יחד עם 1591 יהודים ביער בכניסה לעיירה מיר באירופה בשנת תש"ב, נערך אמש - יום רביעי י"ט חשוון - תפילה ואמירת קדיש במנין על קברם - קבר האחים - בעיירה מיר בבלארוס

מתורת רבותינו

במו עיניו איך שמולכים אותו ומנהיגים אותו בכל צעד וצעד!!!

אני הגבר שכנתי חושך בדרכים מסוכנות מלאי קוצים ודרדרים, ושמה ראיתי השגחתו ית' על כל שעל ושעל כי נחני ה' למטרת ממשי, כמו שלוקחים תינוק קטן ומנהיגים אותו במו ידינו.

בדידי הוה עובדא: בהיותי במקום עיר מגורי בעיר 'אוזניט' סמוך לעיר 'קלם' דרך של 25 ק"מ בלבד, ובהסתופפי בבית התלמוד דשם, לא הייתי נוסע מעולם לביתי בעש"ק, כפי שנאמר כי כמה עיכובים מתרחשים כשנוסעים בערש"ק.

והנה פעם אחת היתה איזו נחיצות גדולה ונסעתי

לביתי בעש"ק אמנם יצאתי מוקדם מאד בעוד מועד וזמן הרבה לפני ש"ק. וכמעט שנשארתי בדרך, ובקושי גדול באתי סמוך להדלקת הנרות. כל מיני מכשולים והרפתקאות שאפשר שיהיו, עברו עלינו.

פעם נשבר הסדן של האופנים, ופעם נשבר האופן עצמו. פעם זה ופעם אחרת, ממש כל שעה ושעה קרו לנו דברים מחודשים. ראינו בחוש ממש כי אין ה' אתנו בדרך' ומאז קיבלתי על עצמי לעולם לא לצאת בדרך בערב שבת.

זכורני גם אשר קרה לי אחרי המלחמה (מלחמת העולם הראשונה), כשנשארתי בליטא והיה לי לנסוע דרך גרמניה לפולניה, ומפני החירום אשר בין ב' מדינות אלו היה לי לסבב דרך גרמניה ודנציג.

ובבואי לעיר 'אונסטעבורג' הנה בא לנגדי איש יהודי אחד, ושאלני אם אני נוסע לדנציג, נפתעת מהעובדה, כי לא ידעתי מהיכן ומאין ידע האיש הזה כי לדנציג אני צריך, ובשמעו תשובתי תיכף לקח כל חבילותי, סדרם כראוי, ובבוקר כבר נסענו יחד לדנציג, שם גם הראה לי מקום לאכסניה, וגם זימן לפני איש אחד אשר סידר וטיפל עמי בכל הצריך לי, והלה גם היה בעזרתו לעבור הגבול עד בואי פולניה.

השתוממתי ולא האמנתי למראה עיני. אז אמרתי וקראתי הפסוק "אנכי בדרך נחני ה'". ממש כתינוק הלוקחים אותו ביד ומנהיגי אותו, וידעתי ודאי כי זו הדרך הנכונה אשר הוכיח ה' לפני.

טללי אורות (מהדורת שמו"ת - עמ' רנט)

לא לגנוב דעת הבריות אף לרגע קט

ויאמר עבד אברהם אנכי (כז, לד).

ולכאורה, לשם מה באה הקדמה זו והרי בלאו הכי יתברר הדבר מכל מה שיאמר ויספר אחר כך?

וביאר מרן ראש הישיבה שה"ת הגר"ח שמואלביץ זצ"ל, עפ"י מה אמרו חז"ל במדרש שכשאמר לבן

לאליעזר "בא ברוך השם" היה סבור בו שהוא אברהם שהיה זיו איקונין של אליעזר דומה לשל אברהם.

ולא רצה אליעזר ליהנות אפילו רגע אחד מהכבוד המדומה בגלל טעות שטועים בו כאילו הוא אברהם,

לכן הקדים בטרם כל ואמר: "עבד אברהם אנכי" ואין לי משלי כלום.

יסוד הוא: דבגדרי הזהירות בשלימות מעשה מצוה - שלא יטול האדם מהמצוה הנאה כל שהיא לעצמו

אין לך תואר מכובד מ'עבד אברהם'

ויהי כאשר שמע עבד אברהם (כז, נב).

הגה"צ המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין נשאל פעם על ידי נכדו, מדוע בכל פרשת השליחות של אליעזר

וקיומה על הצד הטוב ביותר, לא נזכר שמו כלל, והוא

נזכר אך בשם 'העבד' או 'עבד אברהם'?

אין זאת - השיבו הסב - אלא משום שאין לך שם מכובד יותר מאשר שם תיאור זה "עבד אברהם",

ואדרבא זכות היא לו בהיותו עבד לאברהם אבינו ע"ה. משלחן גבוה

אי"ה נשתדל להביא מידי שבוע מכתב מגדולי רבותינו לבית מיר בעניני הזמן או הפרשה.

מכתבי רבותינו

" אין לדאוג מה לדבר בפניהם כי שמעתי פעם כמדומני מהמשגיח זצ"ל כי זכות הרבים נותן מה לדבר, והעיקר הוא להיות בעצמו קרוב ללימוד המוסר בכל יום"

מכתב מהגה"צ המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל (אור יחזקאל - מכתבים - מכתב שו) שנשלח ביום א' פ' חיי שרה תשי"ט לפני 66 שנים:

א' לס' חיי שרה תשי"ט:

רב חיים ושלוש וכו' אחדשה"ט בידידות

מכתבו עם בשורתו ע"ד [=על דבר] כי קיבל המשרה הנכבדה הייתי שבע רצון, יתן ד' ית' שיזכה ויזכה את הרבים לקרב אליו ית' ביסודות האמת והאמונה, אין לדאוג ע"ד מה לדבר בפניהם כי שמעתי פעם כמדומני מהמשגיח זצ"ל כי זכות הרבים נותן מה לדבר, והעיקר הוא להיות בעצמו קרוב ללימוד המוסר בכל יום. כי בטבע הוא לחשוב כי יספיק לו מה שהוא מתעסק במוסריות בעד אחרים במחשבה ובדיבור, ולדעתי אם אדם רוצה שיהי דבריו נשמעים צריך לראות שלא יהי הדברים על דרך לבו רחוק מכל אלו, בפרט מה שנוגע לעצמו, להיות זכה וזוכה מוכרח שיהי לו איזה קביעות בלימוד ספרי מוסר כמו מסילת ישרים או רבינו יונה ז"ל, כן טוב ללמוד שער הבחינה בחובת הלבבות, שיהי לו בחינות ודברים בעניני השגחה ואמונה אצלינו ב"ה הכל בתודה, כן אצל ידידנו מתחזקים בתורה ובעניני מוסר ובתפילה. ורצוני לשמוע מכל ידידנו לחשוב ע"ד ענינים קיימים:

יריעה מרתקת ומרטיטה ממה שסיפר תלמידו הג"ר אשר כצמן זצ"ל,
על פגישתו האחרונה עם רבו לפני כשמונים וחמש שנים בשנת ת"ש:

לרגל היארצייט של מרן רה"י הגאון הגדול

רבי אברהם צבי קאמאי הי"ד – אב"ד מיר

י"ט חשוון תש"ב | 83 שנים לפטירתו

[חלק מהדברים התפרסמו בעבר במדור זה, מחמת חביבות הדברים מביאים אנו שוב עם הוספות]

כל החניות ובזזו את תכולתן, כדרכם. המחסור היה נורא, ומעט המצרכים שספקו לאוכלוסייה — נמכרו בקצבה ובקשיים רבים. כדי לזכות במנת לחם זעומה נאלצו התושבים לעמד בתור ארך של מאות ממתנים, ו"בני מזל" היו כשקבלו לבסוף את מבקשם מצוקת הרעב הזאת היתה גם מנת חלקם של מאות תלמידי מיר ושל כל רבני הישיבה על משפחותיהם וטפם. לא יפלא, איפוא, ששמחה רבה השתררה ביניהם כשלתע צץ סכוי להשגת לחם לשבע... אחד מבעלי המאפיות הגדולות בוילנה (שנהנה, כנראה, מאספקת קמח, אך לא הצליח להשיג מוצרי יסוד אחרים), הבטיח באחד הימים להגאון רבי אברהם קלמנוביץ. השיגו לי שק סכר או שק מלח — ואפה לחם לכל תלמידי הישיבה ולכל משפחות הצוות! ריחו של הלחם הטרי כבר עלה באפיהם של

כולל ראשיה ורבניה: ראש הישיבה, מרן רבי אליעזר יהודה פינקל, המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין, מגיד השיעור הגאון רבי חיים שמולביץ, חתנו של הגרא"י פינקל — ואתם כמעט כל תלמידי מיר. הישיבה התקימה בבנין ישיבת "ראמיילס" הידועה, וכן בבית המדרש ה"נובורוד", ובהם התקימו הסדרים והשעורים. כמקום אכסניה נתן לתלמידים בית מדרש ברחוב פאהן לאנקע 14, וכן "הקלויז של הפועלים" — כפי שכנה בפי יהודי וילנה — ששכן ברחוב "דייטשישע" 6. בשתי אכסניות אלה, צפופות ודחוסות, חסרות נוחות מינימלית, היו הבחורים שוכבים בלילות על יצועי קש, כשמזוודותיהם ותיקי הנסיעה שלהם מושמים מראשותיהם. סוגיית המזון היתה קשה יותר. מצב אספקת המזון בוילנה היה בכי רע. הכובשים הרוסיים רוקנו את

היגיעה העצומה בתורה היתה מנת חלקו של הגאון רבי צבי הירש קמאי גם במשך עשרים וחמש שנות ישיבתו במיר. במהלך כל השנים הרבות הללו, הכיר רק מסלול הליכה אחד בעיר: את הדרך מביתו לבנין הישיבה, ב"ויט שול" ("בית הכנסת הלבן") שברחוב ויסקור במיר. ב"ויט שול" נהג גם להתפלל כל אותן שנים, ובו נשא את שתי הדרשות השנתיות של מרא דאתרא — דרשות שבת הגדול ושבת תשובה פעם אחת, בהיותו כבר תושב ותיק מאד במיר, מצאו בחור מהישיבה כשהוא תועה ברחוב מרחק שאליו נקלע, ומחפש לשווא את הדרך לביתו. לבחור, שעמד תוהה לנוכח המראה, הסביר בבדיחות: מדוע אתה מתפלא? נהירים לי שבילי העיר הזאת בדיוק כשבילי דשמיא! וכידוע, איננו אסטרונם כמו האמורא שמואל שהעיד על עצמו "נהירין לי שבילי דשמיא כשבילי דנהרדעא...".

הפגישה האחרונה בר"ח כסלו שנת ת"ש

מספר הגר"א כצמן: פגישתי האחרונה עם גאון וצדיק זה, שהיה מורי ורבי בשנות למודי במיר, התקיימה בראש חדש כסלו ת"ש. מלחמת העולם השנייה פרצה לא מכבר. אזור מיר היה כבוש על ידי הצבא הרוסי ונתון תחת עלו של המגף הקומוניסטי הכבד. ישיבת מיר, על כל ראשיה ותלמידיה, כבר נמלטה לוילנה — כי נפוצו שמועות שהרוסים עתידים בקרוב לפנותה ולמסרה למדינת ליטא העצמאית. אלפי בני תורה ותלמידי ישיבות מפולין ומרוסיה הלכנה נהרו לוילנה, אחוץ תקוה להינצל מן הנאצים ומן הקומוניסטים כאחד. רבי חיים עוזר גרודזינסקי, תושב וילנה בעצמו ופטרונם הגדול של כל בני הישיבות, עודד את הנהירה הזאת (שאכן התגלתה כעבר זמן כפתח ההצלה המופלא שהביא להישרדותו של עולם התורה).

"בתקופתנו מתקיימת במוחש האמרה 'תורה מנחת בקרן זוית', התבטא רבי חיים עוזר בלשונו השנונה. 'הרי ליטא כולה איננה אלא 'זוית' — ארץ חסרת חשיבות וזעירה. וילנה, שאיננה אלא עיר אחת קטנה בתוך כל ערי ליטא, היא 'קרן זוית'. ובקרן זוית זו מנחת עתה כל תורתן של פולין וליטא...".

ואכן, וילנה וסביבותיה היו מלאות פה לפה באלפים רבים של תלמידי ישיבות ומרביצי תורה, פליטי עשרות ישיבות, שמצאו את דרכם לעירו של רבי חיים עוזר "ירושלים דליטא". התקוה כי וילנא תספח לליטא העצמאית ותהווה מקלט בטוח משני הצדדים הגדולים — הגרמנים והרוסים — גם יחד, הביאה אליה את המוני בני התורה מקרוב ומרחוק בין הבאים אליה היתה גם ישיבת מיר בשלמותה,

תצלום נדיר בפרסום ראשון מכתב-עת 'שערים' י"ד ניסן תש"ה (לפני 80 שנה), מתוך מאמרו של הגאון רבי חזקיהו יוסף משקובסקי זצ"ל אב"ד קרינקי ומראשי 'ועד הישיבות' בפולין ובארץ ישראל (חתן הגאון רבי יצחק בלאזר זצ"ל) שכעת הגיע מכתב שרבה של מיר הרב קאמאי נרצח על קידוש השם, ותיאור מרטיט אין שחזק בני קהילתו.

נתקבל עתה מכתב מהעיר מיר, אין רבם הגאון רבי אברהם צבי קאמאי, הי"ד. שהוצא להרג יחד עם כל הקה"ל הקדושה, עידר את רוחם, ואמר להם שזכו להאושר. היתר גדול — למסור נפשם על קידוש השם, וידוי עות לכולנו עובדות כאלו למאות. מיליוני אחינו הקדושים הרגישו בשר עה זו את האושר ואת העונג. כי בחלקם נפל להיות סן הקדושים אשר בארץ. וזכורני אשר שמעתי מפי מר רי. חותני. גאון וצדיק, רבי יצחק בלאזר זצ"ל, שיסנה קבלתו — דומגנ שאמר לי את המקור — מגדולי הראשונים. כי המוסרים את נפשם על קידוש השם, אינם מרגישים שום יסורים במיתתם, אני אוכל לבאר לי זאת באופן טבעי. כי הרגשת העונג הגדול של קידוש השם משחקת את כאבי הגוף, כמו שכל רגש משחק את הרגש הקטן ממנו.

"לא! לא! אינני יכול לעזוב את עדתי!"

רבה של מיה, בקושי הכרתיו. במשך השבועות הספורים הללו השתנה מראהו כבמטה קסמים אכזרי: קומתו כאלו התכווצה, התכופפה, פניו החווירו, וזקנו הפך שיבה. ממש התקשיתי להכירו.

"רבי!", המלים פרצו מפיו ללא שליטה. "מה עוד עושה אתה כאן? מה לך כאן, בעירה הקומוניסטית הזאת? מדוע אינך בא אלינו לילנה, להיות עם כל הישיבה? גיסק רבי יודל (=הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל, ראש ישיבת מיר) רוצה כל כך שתהיה שם לידו! מה, איפוא, עושה אתה כאן?!"

תשובתו של הרב היתה חדה וחותרת, מלאה תקף פנימי: "לא! לא! אינני יכול לעזוב את עדתי! רועה איננו עוזב את צאנו. אני נשאר פה עם בני עדתי. מה שיקרה ליהודים שלי יקרה גם לי. אנחנו יחד!"

"אבל, רבי!", המלים נצעקו עכשיו הישר מתוך גרוני: "איך אתה מסגל להיות כאן? לשמוע בבינתך את שירתם החצופה של ה"שקצים" הבוקעת מההיכל הקדוש של הישיבה? איך יכול אתה לשאת זאת?!"

הרב נראה כאלו נשבר באחת; זרם דמעות — קולחות וחמות — פרץ מעיניו. ידו, חמה ורכה כתמיד, אחוזה בידו, ותחושה של כווייה פשטה באצבעותיי למגע דמעותיו הרתוחות. "כן, ר' אשה, כן", אמה, בעודו אוחז בכף ידו. "אכן, מר לי, מר מאד מאד... קשה ומר להרגיש את ה'באו גוים בנחלתך, טמאו את היכל קדשך'. כן, כן, גדול החורבן...", המשיך בקול חנוק. "אמנם כבר אינני יוצא מפתח ביתי, איך יכול אני לצאת לראות את החרבן?! כבר אינני מתפלל בבית המדרש, העומד סגור ונעול. היהודים באים לבית להתפלל אתי בציבור. אבל אני מוכרח להישאר כאן. אין לי רשות לצאת. אינני יכול ואינני רשאי לעזוב, להניח לנפשם אלפים או שלושת אלפים יהודים, קהילתי כאן! אינני יכול, אינני יכול". מילותיו חתכו את האויר, מילותיו הקדושות האחרונות.

ואז, לפתע, שנה באחת את נושא השיחה: "אבל אתה, מה אתה עושה כאן, ר' אשר?" נענה ואמר בתקף נורא ("מיט א גוואלדיגע שטריינקייט" — ביטוי בשפת אידיש המקורית, ששום תרגום לא יצליח למסר את עצמתו). "מה מעשיך כאן? צא מיד את העירייה מיה, הסתלק ממנה מיד!".

ובהגביהו את קולו יותר, חזר ואמר ביתר תוקף: "צא מיד את מיר ותפוס את הרכבת לברנוביץ וילנה, אבל מיד! תיכף ומיד!".

תחושת הדחיפות הנוראה שבקעה מקולו הפתיעה אותי, התקשיתי להבינה. "אבל רבי", נסיתי להסביר: "יש לי מה לעשות כאן. הגעתי הנה כדי לקחת חצי שק מלח, שתמורתו תוכל הישיבה ביולנה לקבל לחם! ועלי גם לבקר את דודתי, הרבנית רייכקע, ואת דודי ר' דוד וישלוק (אברך בכולל הישיבה לשעבר, שהיה ידוע כבקי בעל פה בכל ארבעת חלקי השלחן ערוך); ואת שתי בנותיו, דבורה ורבקה, ואת בנו ישעיהו..."

"לא! לא! לך רק לקחת את המלח — ומיד אחר כך סע לתחנת הורודז, כדי לתפוס את הרכבת לברנוביץ וילנה! השמעת?!"

חוצות העירה.

פסעתי ברחוב הראשי — "רחוב וילנא" — ולא הכרתי את עירי. לא היתה זו אותה מיר שעזבתי כחמשה שבועות קדם לכאן. החנויות היו ריקות לחלוטין, סגורות ונעולות. רק מספרה בודדת אחת — אחת מתוך כל המספרות שבעיר — היתה פתוחה. הסוחרים והחנונים היהודיים הלכו כצללים, נקיים מרכושם, מרוקנים מכל.

פניתי הלאה, ל"ויסקער גאס" — רחוב הישיבה, פה, במקום הזה, בליתי שבע שנים מאשרות. בהתקרבי אל בנין הישיבה ליווה אותי הניגון הנפלא של "תנו רבנן... שהדזמר מפיהם של מאות התלמידים בעבר הקרוב כל כך. יחלתי בליבי שאמצא את ספסלי ואת הסטנדר שלי במקום שעזבתי. מעל הסטנדר הזה התנענעתי במשך שנים, שקוע בגמרא, מנסה לתרץ רמב"ם מסובך או "קצות" או קושיית רבי עקיבא איגר

פעימות לבי הואצו ככל שהתקרבתי. אולי אצליח לשמוע, בין כותלי היכל הישיבה, את תפילות השמונה עשרה הרבות שהתפללתי ליד אותו סטנדר, מלאות כסופים לריבונו של עולם... ואולי עוד אזכה להיפגש שם, ביחידות, את ה"לודז'ער מתמיד" — המתמיד הגדול מלודז', שכלם העריצוהו — יושב לו מעל הגמרא ועדין שקוע בסוגייה קשה.

טעות מרה היתה בידו, טעות נוראה. שמש קרה של בין ערבים שלחה קרנים חיורות אל חלונות הישיבה, דמדומים. הניגון המתוק שבקע תמיד מהחלונות האלה, לא היה שם. צליליו דממו לגמרי. רחבת הכניסה לישיבה היתה ריקה ושוממת, כאלו אין כאן כל נפש חיה.

אבל בפנים — היו גם היו "הבחורים החדשים". בפתחי את השער הלמה בי התחושה שכנראה חשה אסתר המלכה, שחז"ל מספרים עליה ש"כיון שהגיעה לבית הצלמים, נסתלקה ממנה שכינה" (מגילה ט"ו ע"ב). השכינה סרה מן המקום הזה, מהיכל ישיבת מיר. עם הכנסי לאולם קידם את פני שלט בעל ריח של עבודה זרה...

"בית תרבות" — הכריזו ברוסית אותיות גדולות ואדמות על השלט התלוי ליד ארון הקדש לשעבר. ספרי התורה נלקחו ממנו זה כבר, ביום שבו נעזבה הישיבה מתלמידיה...

בני נער גויים — "שקצים" מקומיים — התהוללו במקום הקדוש, סובבים במחולות פרועים. את ריקודיהם לוו בנגינת מפוחיות, למרבה דאבון הלב, צעירים יהודיים שהתפקרו. שירים קומוניסטיים — המנוניהם של עוכרי ישראל — נשאו ברמה בין ארון הקדש ומדפי הספרים, בין הקירות שספגו ניגונים מרטיטים של גמרא בכל שעות היממה.

עמדתי ליד הדלת כנטוע במקומי. מכל עבר נשאו אלי מבטים חוקרים, זוגות עיניים עוינות, כאלו תמהות: מה לי פה, מי לי פה?... הכל היה כחלום בלהות, סיט שאינו מן המציאות, רק דקות אחדות שהייתי שם — האחרונות בחיי שבהן ראיתי את ישיבתי. כששבו אלי עשתונותיי, ברחתי מהמקום בצעדים חפזים, נמלטתי על נפשי. רגלי הובילוני במהירות הגדולה ביותר שיכולו, לביתו של הרב. רבי ומורי, הגאון הצדיק, רבי אברהם צבי הירש קמאי זצ"ל, התגורר בדיוק מול הישיבה. אליו הוליכו אותי רגלי באותם רגעים.

האנשים המורעבים — אולם השגתו עדין נראתה כחלום: וכי מנין יצליחו להשיג סוכר או מלח?! היתה זו משימה בלתי אפשרית!

הכל צפו בכליון עינים למסירתה של וילנה לידי מדינת ליטא. תקוות רבות תלו בשחרורה מן המושלים הקומוניסטים העריצים. התהליך המצפה התחולל לבסוף בסוף חשון ת"ש, בשבת פרשת וירא — הרוסים פנו את העיר והצבא הליטאי נכנס אליה מלא גאווה.

וילנה — "וילניוס" בשפה המקומית — העברה רשמית לשלטונה של ליטא והכרזה כבירתה. אולם, שמחתם של יהודי וילנה היתה קצרה מאד. המפלגה הפולנית האנטישמית — ה"ענדקעס" — חגגה את המארע בדרכה שלה. אנשיה התנפלו על השכונות היהודיות וערכו בהן פוגרום. עשרות יהודים הכו ונפצעו. החניות — הריקות למחצה בלאו הכי — נשדדו והתרוקנו מכל מה שעדין שרד על המדפים. הפורעים לא הותירו שמץ דבר הראוי לאכילת אדם

המחסור גבר עתה עשרת מונים. אנשים נאלצו לסכן את עצמם — סכנת נפשות של ממש — כדי להשיג פת לחם (ולא תמיד צלח הדבר בידם!). האופה שספק עד עתה לישיבה כמות לחם מצמצמת — נשאר עם שקי קמח ריקים לחלוטין, ורעב השתרר בישיבה.

באחד מאותם ימים טרופים, הבזיק לפתע דבר מה בזיכרוני... אמי — שהיתה בעלת "סטאנציע" (=אכסניה) במיר — השאירה ביום צאתנו משם חצי שק מלח בעלית הגג של ה"סטאנציע", בביתו של נוטקה הסופר! קשה לתאר עד כמה התרגשתי כשעלה הדבר בזכרוני: חצי שק מלח (שבימים כתקונם היה שווי נמדד בפרוטות!) אוצר!!! לא מלתא זוטרתא — חצי שק מלח! אוצר ממש יש לנו שם, בעלית הגג של נוטקה הסופר במיה הרי תמורת המלח היקר הזה (מצרך חיוני לאופים, שהיה בבחינת "בל יראה ובל ימצא" בכל אזור וילנא!) יספק האופה לחם, הן למשפחתנו והן לכל בני הישיבה, ונוכל לאכל לשבע מבלי לסכן את חיינו.

הנסיעה חזרה למיר – להביא את 'אוצר הגדול'

הנסיעה למיר עדיין היתה אפשרית באותו פרק זמן, שכן הגבול בין ליטא ובין רוסיה הלבנה (שבה שכנה העירה מיר) היה עוד פתוח. היה, איפוא, ביכולתי לנסוע למיר ולהביא ממנה את "האוצר הגדול" — את חצי שק המלח היקר מפז!

היתה זו נסיעה שלא שתכח ממני לעולם. יצאתי לדרך ביום הראשון, למחרת שבת פרשת תולדות, ראש חדש כסלו ת"ש. בשעת בוקר מוקדמת עליתי לרכבת לעיר המחוז ברנוביץ, וממנה לקו רכבת אחר שאחת מתחנותיו היתה תחנת הורודז'ייז. מהורודז' היה אפשר להגיע באוטובוס למיה, מרחק של שנים עשרה ק"מ. לפנות ערב הגעתי ל"דער מיר" (מיר) בהא הידיעה) — כך כנתה אז עירתי בפי כל (שהרי "מיר" לא היה סתם שם של עירה, אלא משג בעולם היהודי!).

היה זה, כאמור, בראש חדש כסלו ת"ש — יום שלא ימוש מזכרוני. מיר כולה היתה מכוסה בשכבת שלג עבה ובוהקת, חיילים רוסיים הלכו ברחובות; לבושים במדיהם הירוקים וחמושים באקדחים וברובים, שוטטו בכל מקום, בכיכר השוק ובכל

<

קולו של הרב, שדקות אחדות לפני כן היה מרסק בצער, התנשא עתה בפסקנות תקיפה: "האם שמעת? כך אני מצוה עליך לעשות!"

שמעתי גם שמעתי. התחלתי לרעוד, מצומרר כולי לשמע פקודתו החותכת ומראהו המקרין בהילות. בו ברגע עזב את ידי, מצפה שאציית ואצא מיד לדרך אבל הייתי חייב להעיף בו עוד מבט, אחרון. הצאתי בו בחרדת כבוד. עיניו השחרות הבריקו כמו למרחק, דומה שהיו משוטטות אי שם, מביטות בעולמות אחרים. רבה של מיר היה נראה כקדוש, השייך כבר למקום אחר, החי כבר בעולמות של קדשה, שלא מעלמא הדין. חשתי שהוא רחוק מאתנו מאד — אף על פי שהיה יושב כאן בחדר, בביתו הצנוע שב"ויסקער גאס", על הכסא הסמוך.

רבי, שמעתי בקולך ונצלתי!

הכל התרחש עתה ככהרף עין. הרב לא הניח לי להשתהות אף רגע נוסף. בחמימות נפרד ממני וברכני שאגיע בשלום לווילנא ושאנצל לחיים טובים ולשלום לא הבנתי אז את מילותיו הקדושות, את ברכתו המדגשת — "שאנצל לחיים טובים ולשלום". גם פקודתו "סע מיד במהירות האפשרית, מיד", לא היתה מובנת לי (וכי איך יכולתי להבינה...).

אולם צייתי לפקודתו הנחרצת. מיהרתי אל האכסניה שלנו לשעבר, לקחתי את חצי שק המלח (שתמורתו נתתי לבנו של נוטקע הסופר את הרכוש היחיד שהיה בידי — את מטרייתו). ומשם, כש"האוצר"

לגורלי. כשהגעתי למחרת בבקר לווילנה, קבלה אותי בשטף דמעות: "כן, ילדי, מיין קינד, רבנו של עולם הציל אותך, שמר עליך שתשוב אלי בחזרה לווילנה!" חצי שק המלח, מיותר לספר, אף הוא הגיע אתי בשלום לווילנה... ערכו היה יקר מפז. תמורתו סיפק האופה לחם לישיבה ולמשפחות הרבנים — ובזכותו נצלנו מחרפת רעב באותם ימי מחסור.

על קידוש השם ביחד עם צאן מרעיתו

גדולתו של הרב, רבי אברהם צבי הירש קמאי, ורוח הקדשה שפעמה בו, נגלו במלא הודם ליהודי מיר ביום המר והנמה, יומה האחרון של הקהילה. ביום י"ט בחשוון תש"ב, הובל הרב, עם עוד אלף וחמש מאות יהודים, להריגה בקבר אחים ביער הסמוך לעירה. בדרכם אל גיא ההרגה דבר על לבם ועודדם שיקדשו שם שמים בקדשה ובשמחה. גדולתו העילאית נסכה בהם עז באותם צעדים אחרונים שעשו. הוא עצמו בקש מן המפקד הגרמני, בטרם נורה למות, בקשה אחת: אנא, יירה בו רק לאחר שיכנס כל גופו לבור הקבר, כדי שדמו לא ינתז החוצה אלא יספג כלו באדמת הבור של כל היהודים שלו.

והרוצח — מלא את בקשתו.

רצונו של רבה של מיר להישאר עם "היהודים שלו" ולא לעוזבם עד הרגע האחרון — נתקיים. אתם נשאר במיר בימי הכבוש הגרמני, אתם הלך להריגה, אתם קדש שם שמים בקדשה ובטרה, ואתם נקבר בקבר אחים.

ה' יקום דמו. זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל, אמן (מתוך הזריחה בפאתי קדם ח"ג).

בידי, עשיתי את דרכי בריצה אל תחנת האוטובוס. הספקתי לעלות על האוטובוס האחרון של אותו יום להורודז — שיצא לדרך שתי דקות לאחר שהתיישבתי בו, טרוף נשימה.

גם המשך הדרך עמד בסימן "הרגע האחרון". בהגיעי להורודז עליתי מיד לרכבת לברנוביץ, וברנוביץ — "תפסתי" את הרכבת האחרונה לווילנה, שעמדה לצאת לדרך דקות ספורות לאחר מכאן. כרטיסים לנסיעה זו לא נמכרו כבר. טרם צאתה, שמעו אלפי אנשים שהמתינו בתחנת הרכבת את הודעתו של ה"קונדוקטור" — כרטיסן התחנה:

"הגבול בין רוסיה הלבנה וליטא ייסגר ויחסם מחר בבקר. זוהי הרכבת האחרונה היוצאת לווילנה, והנסיעה בה היא ללא תשלום. כל הרוצה להגיע לווילנה, יכול לנסוע ברכבת זו. אין צורך בכרטיסים!"

כהרף עין מצאתי את עצמי רץ אל הרכבת הזו, האחרונה, ונדחק לתוך אחד מקרונותיה. רק אז, בעומדי כבר בקרון הצפוף, הבנתי את מילותיו של הרב, מורי ורבי, רבי אברהם צבי הירש, "סע מהה, תכף ומיד, ממיה צא מיד את העירה והצל את עצמך!"

בגלל אזהרתו התקיפה ותרתי על תכניתי לבקר את קרובי ולהשאר ללון אצלם אותו לילה... הרב, במבט נבואי של ממש, לא הניח לי להשאר ללון במיר ולהפסיד את הסכוי האחרון לחזר לווילנה (שממנה הוביל אותי אחר כך נתיב ההצלה לשנחא).

רבי, שמעתי בקולך ונצלתי!

הנס שקרה לי, בזכות רוח קדשו של הרב, לא נשאר בגדר סוד. בוילנה פשטה כבר השמועה על סגירת הגבול למחרת עם שחר, ואמי היתה אחוזת חרדה

מבאר רבותינו

מה היה ההספד של אברהם אבינו ע"ה על שרה

ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה (כג, א).

בת חמש עשרה דקות יהיו המים מציאות חדשה - מים רתוחים.

כל עוד לא הגיע האדם לרתיחה הרוחנית, הרי שעלייתו מקוטעת - חמה וקרה לסירוגין. מציאותו נשארת כשהיתה, ואולם כשהגיע ביגיעתו בתורה לכלל רתיחה בעבודת ד', הרי שמעתה כל ימיו הוא במצב של רתיחה...

ובדבריו הפליג ר' חיים בסיפור שבחו של הנפטר הדגול אשר חייו היו רצף בלתי פוסק של עליה רוחנית.

חמיו רה"י הגאון ר' אליעזר יוד"ל זצ"ל שישב בין הנאספים, לאט חרש לזה שישב לצידו - "ר' חיים מדבר על עצמו..."

ספר זיכרון (ירושלים תשמ"ט, עמ' מז)

מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה" אומר רש"י: "כולן שוים לטובה" - התעלותה של שרה היתה רציפות אחת!

"בהשגות היה אברהם קטן משרה. הוא היה טפל לה בנבואה, אבל ההספד הזה הוא הנעלה שבהשגות - רציפות... חיים, שהם חטיבה רוחנית אחת..."

"כיצד הופכים תקופת חיים כה ארוכה לרצף אחד של התעלות בלתי פוסקת, שאין בה היסח דעת?!" הקשה ר' חיים.

את תירוצו הסביר במשל - משך רתיחתו של קומקום מים הוא חמש עשרה דקות, אם נרתיח את הקומקום מאה פעמים רק ארבע עשרה דקות, הרי שהמים נשארו כשהיו בלתי רתוחים, ואולם ברתיחה אחת

בסוף ימיו היה מרן רה"י הגאון החסיד רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל מספר, שלא כהרגלו, שבחו של חתנו הגדול מרן רה"י שה"ת הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, באחד המקרים ציין בהתפעלות גלויה, כיצד התרשם מכוחו של ר' חיים להפריד במוחו בין שנים עשר עניינים שונים בש"ס מדי יום, תוך התמצאות מפליגה ומסודרת בכל ענין כשלעצמו...

ביטוי נאמן להערכתו העמוקה לחתנו נוכל למצוא במעשה הבא - בוועד הישיבות התקיים הספד על אחד מגדולי ישראל. בין המספידים היה גם מרן הגר"ח. בדבריו הזכיר את הספד אברהם לשרה - "אם כתוב בתורה 'ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה' חייב להימצא רמז מה היה ההספד."

ואכן אמר ר' חיים, בפסוק מצוין: "ויהיו חיי שרה

בחסות TCS TELECOM WWW.TCISRRAEL.COM | 02-6550332

הליכה יומית קבועה משפרת את הריכוז ואת יכולת הלמידה בחסות *3833 מאוחדת

החבורת ליל שישי בישיבת מיר

מקורות: עי' תוס' ברכות
דף כו עמוד ב (ד"ה טעה)
וברא"ש שם סוף סימן ב.

האם יש חילוקים בין מיני
ההזכרות עי' בחידושי
הגר"ח (סטנסיל) סימן א.

ובשו"ת הר צבי
או"ח סימן נב).

מי שלא הזכיר
ותן טל ומטר
והמשיך בתפילתו
האם יש היתר
לעבור לפניו כי
ממילא הוא צריך
להתפלל שוב?

האם יתכן לצאת ידי חובת
השלמת תפילה בלי
להשלים את ההזכרה
שפספס בתפילה הקודמת?

סוגיית הלימוד - ליל שישי כ"ח חשון הבעל"ט
שיעור מאת הגאון רבי אברהם שוובל שליט"א

ישיבת מיר
YESHIVAS MIR
YERUSHALAYIM

ליל שישי מצטרפים לסדר בישיבת מיר

בס"ד בכל ליל שישי ערב שבת מברכים מתקיים סדר ליל שישי –
ירחי ברא"ה חודשי בין השעות 8.30-10.30 בישיבת מיר ירושלים
בבית המדרש "העמלים"

לימוד בחברותות | סוגיא | סדר קבוע | שיעור מרתק
(סידור חברותות במקום) | עיונית | אחת לחודש | בסוגיא

כיבוד עשיר | אוירה מרוממת ומיוחדת

בא זרהתחמם באור התורה
וקבע ר"ך קביעות בין כתלי בית המדרש

סדרי הלימוד בזמן חורף תשפ"ה:

יום חמישי כ"ז חשוון
(27/03/25) פרשת פקודי -
החודש | שבת מברכים ניסן
| אכילת מצה שנאפה שלא
לשמה בערב פסח - סעודה
שלישית בשבת הגדול

יום חמישי כ"ב שבט
(20/2/25) פרשת משפטים
| שבת מברכים אדר | גדרי
פורים המשולש בערים
המוקפות חומה - מהו
עיקר יום הפורים

יום חמישי כ"ג טבת
(23/01/25) פרשת
וארא | שבת מברכים
שבט | נזילה מהגג
ונזקי שכנים מי חייב
עליהם בתשלום

יום חמישי י"ח כסלו (19/12/24)
פרשת וישב - הוקדם בשבוע
עקב חנוכה | שבת לפני חנוכה |
בדין כל פניות שאתה פונה לא
יהו אלא לימין בהדלקת נר
חנוכה ושאר דיני התורה

יום חמישי כ"ז חשוון
(28/11/24) פרשת
תולדות | שבת מברכים
כסלו | גדרי חיוב
ההזכרות (יעלה ויבוא
ותן טל ומטר) בתפילה

להצטרפות ולקבלת מראי מקומות ניתן להשיב | סידור חברותות למעוניינים
לכאן או לדוא"ל: yarchei.kallah@themir.org.il | כיבוד קל במקום